

Werk

Titel: Disputatio Solennis Medica De Cancro

Autor: Stahl, Georg Ernst; Schumacher, Martin

Verlag: Henckelius

Ort: Halae Magdeburgicae

Jahr: 1699

Kollektion: VD17-Mainstream

Gattung: Dissertation:med.

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN766166139

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN766166139>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=766166139>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

DISPUTATIO SOLENNIS MEDICA
De

CANCRO,

Quam

FAVENTE DEO OPTIMO MAXIMO,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. FRIDERICO WILHELMO,

MARCHIONE BRANDENB. ELECTORATUS
HEREDE, AC RELIQA,

In Illustri Fridericiana

GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU
SUB PRÆSIDIO

VIRI Nobilissimi, Excellentissimi atque Experientissimi

DN. GEORGII ERNESTI STAHLII,

MED. DOCT. AC. PROF. PUBL. ORDINAR.

DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS AC PROMOTORIS
sui omni Pietatis cultu ætatem prosequendi,

PRO LICENTIA

Summos in MEDICINA Honores, Insignia & Privilegia
Doctoralia, rite ac legitime capessendi,

Die Jul. MDCXCIX horis ante- & pomeridianis

IN AUDITORIO MAIORI
Placido ac Publico Eruditorum examini
submitte

MARTINUS SCHUMACHER,

Lenzenf. March.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, Typis Christiani Henckelii Acad. Typ

DISPUTATIO SOLENNIS MEDICA

De

CANCRO

Quam

PRÆSENTE DEO OPTIMO MAXIMO

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCEPS AC DOMINO

DN. FRIDERICO WILHELMO

MARCHIONE BRANDENB. ELECTORATUS

HERED. AC RELIG.

In Urbis & Fructificationis

GRATISSIMO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

SUB PRÆSIDIO

PRÆSENTE DEO OPTIMO MAXIMO

DN. GEORGI ERNESTI STATHE

MED. DOCT. AC PROT. PUBL. ORTH.

IN PATRON. ELECTORIS AC PROMOTORIS

PRÆSENTE DEO OPTIMO MAXIMO

PRO LICENTIA

STUDIOSI IN MEDICINÆ HONORE, INFINIS & PRIVILEGIIS

DOCTORIS, RITE AC LEGITIME CAPESSENTI

PRÆSENTE DEO OPTIMO MAXIMO

IN AUDITORIO MAIORI

PRÆSENTE DEO OPTIMO MAXIMO

PRÆSENTE DEO OPTIMO MAXIMO

MARTINUS SCHUMACHER

PRÆSENTE DEO OPTIMO MAXIMO

HAB. MACHINURUS, Typis Germanicis Henckell Acad. 1771

I N J.

DISPUTATIO SOLENNIS MEDICA

De

CANCRO.

PROOEMIUM.

Notatu dignissima plane est Hippocratis sententia quam lib. de arte mox in initio proponit, ubi hæc habet verba: Mihi quidem videtur illud demum, veri intellectus cupidum, & effectus ejusdem compotem, virum designare, si vel aliquid, quod nondum inventum sit, ἐξευρίσκη, eruat, & velit ex occulto reperiatur, detegat, atque inveniat, & tale quidem quod præstet inventum esse, quam non esse inventum: similiterque imperfecta ad finem deducat. Quibus certe verbis non modo utilitatem inventionum, sed & præcipue utilium, commendans, non expectat quicquam tale, nisi ab homine, cui & voluntas atque studium, & facultas atque habilitas hujusmodi, revera suppetat. Ita certe est, quod medicinæ studium, si quodcunque aliud in hodiernum usque diem longeminus quam decet excultum, egeat inventionibus,

bus, aut ad minimum imperfectiorum inventorum ad finem debitum perductione, nempe quæ sunt verba nostri, τῶν ἡμῶν εἰς τέλος ἐξέργασια. Quod in antecessoribus nostris laudem haud exiguam meretur, est historia morborum satis accurata atque verax consignatio: Explicatio vero partim incommoda generaliore philosophia imqueditis, partim magis circa materiam, quam motum occupatis, non similiter succedit, sed incommoda haud levia, imo difficultates velut insuperabiles ipsis objecit. His rebus remedium adhibere, non certe nullus est labor; Utique postquam tot seculis vix quicquam hic profecit industria, ubi magis circa ediscendam præcessorum nostrorum sententiam, quam rectius perpendendam rerum habitudinem occupatum studium medicum, multa utique imperfecta retinuit, quæ ad finem bonum perducere, uti non nihil operosus, ita certe etiam utilis ejus est labor.

Inter alia hujus censuram in medica, quam chirurgica Pathologia, relicta imperfecta, merito recensemus etiam *CANCERUM*, de quo proinde aliqua in medium afferre, & quæ in ejus consideratione imperfecta adhuc relicta sunt, ad finem perducere, ut in se operæ pretium fuerit, ita pro materia *Inauguralis Speciminis* eligere hanc tractationem, non inconueniens futurum judicavimus.

Veneramur supplices *Divinum Numen* velit nobis uberrima sua benedictione ita subvenire, ut cœptum nostrum ad felicem finem, & aliquod studii medici commodum, perducere valeamus.

CAPUT I.

Appellatio & Historia Cancrī.

Affectus, quem describere suscepimus, *Cancrī* nomine à latinis, a Græcis etiam καρκίνος & καρκίνωμα dicitur; præprimis à figurâ, quam jam prævalidus, & ad cūpū suam progressus, adumbrat. Ibi enim exulcerata quidam ejus portio, & communiter ad rotunditatem accedens cavitas, in ambitu sui procurrentia sangvifera vasa, ita crasso sanguine turgida ostendit, ut inde veluti *cancrī veri* (non *astaci* caudati) speciem representare videatur. Et hæc certè appellationis ejus longè, ut præsentior, ita etiam verior, apparet ratio, præ alterâ illâ a *Foresto*, nescio quibus opinantibus assignata (*observ. chirurg. lib. 4. obs. 5.*) quod, quos semel apprehenderit hoc malum, tenaciter, sicuti *cancrī* solent, teneat atque premat.

Est vero *Cancer*, apostema ulcerosum, cum forti corruptione, putredinoso-salsa, magis magisque putido fœtore squalens, & corruptionem exedentem, colliquantem, corrodentem, præ sese ferens. Unde etiam Veteres, ob malitiam quidem, *venenosum* appellarunt; speciem vero *veneni* duplicem ipsi tribuerunt, nempe *corrosivum*, & *putridum*, conf. *Heurn. ad Hippocrat. lib. 6. Aph. 38.*

Historia totius affectus, est sequens. Oritur, vel spontè vel ex aliquali externa violentiâ, circa partem aliquam suapte natura quasi ex sanguinem (cujusmodi sunt glandulose, tendinose, cutaneæ) collectio scirrholdes, sed tamen livida, vel ex rubro nigricans: Subsistit ita interdum per tempus haud exiguum; rarius quidem sine omni dolore: tantò minus sine sensu: Siquidem, hunc communissimè sic satis exquisitum gerit, si paulò immodestius tangatur, si vel maxime citrà attactum, dolorem nullum exierat.

Quamdiu in hoc statu manet, ab actuali ulceratione adhuc alienus, dicitur *Cancer Occultus*. Quando verò, à quacunque causa, incitatus, vires sumpsit, ut ad actualem jam jam

ulce-

ulcerationem perruperit, *Ulceratus* appellatur. Exserit vero u-
terque, imò propemodum *occultus* magis, quam *ulceratus*, *Can-*
cer *frequentes*, modo *ardentes*, modo gravissime *pungentes* atque
lancinantes, *dolores*; Neque verò illos æque adeo *continuos*, sed
quasi per *paroxysmos*, multiplicibus & novis insultibus patien-
tem excruciantes.

Quando ita adhuc *occultus* est *Cancer* potest sæpe nume-
ro ad aliquot, neque illos quidem paucos, annos, ita subsistere, si-
ne ulteriore aliqua, exceptà molestissimi illius *doloris*, inter-
dum exardescantis, noxâ. *Exulceratus* etiam, fert non rarò sic
fatis longam moram, priusquam in actualem latè *serpentem*,
vicinarum quoque partium, *erosionem* progrediatur.

Oritur verò, & frequentissimè omnium, & perniciosissime,
cumque difficillimè omnium sanabili malitia, in *mammis* fœ-
minarum; inde in *facie*, *labiis*, *naso* atque *genis*: in *membro virili*,
licet rarius *exquisitissime* talis: in *utero muliebri*. *Excrescentiæ*
quoque *fungosæ*, *glandulosarum* æque, ac *membranacearum* cor-
poris partium, diutius toleratæ, & tandem in statim infarcto-
rum humorum, hæc vero in *corruptionem*, exeuntes, vix un-
quam alium quam hujus generis, induunt genium. Cujus-
modi, ut hinc inde apud authores videre licet, ita est ejus quo-
que specimen in *observatione* illa, tota notabili atque eximia,
Cent. 1. num. 1. Fabr. Hildan.

Non placet longum catalogum texere, observationum
& historiarum, quæ multarum ejusmodi partium *cancros*,
hinc inde oblatos recensent, quandoquidem talium abunde
est in *Waltheri Sylva*, & *Moroni lexico*, quorum potius libro-
rum commodissimum usum, proinde commendamus.

Hæc quoad circumstantias *Cancris*, *generaliores*. *Specialiores*,
in eo consistunt, quod, quando *cancer*, *mammam* v. g. occupa-
vit, & jam ad *ulcerationem* pervenit, in *ambitu* ulceris non mo-
do ingens *durities*, & veluti *nodosa scirrhostas glandulosarum*,
partium, mature subsequatur; sed etiam *labia* atque *ora* ulce-
ris, *turgide*, *inflata*, ac velut *occallescentes*, evadant: modò *livido*
colore, & illud quidem communissimè, modò *rosso* veluti, *rutii-*
lante, conspicua: Quod ultimum quidem, communiter con-
cur-

currit cum ejusmodi *laxitate* viciniae contiguæ; ut sub levi *scalpione*, vel simili fortiore attactu, mox *cuticula* abradi possit, & substantia etiam ipsius cutis substratæ, velut *miliaris*, sed *mollioris* tamen texturæ appareat, *humiditatem* multam, ac veluti perpetuam, *fundat*, imo mox visibilia *foraminula* exhibeat, è quibus *ichor* talis, velut ex profundo, scaturit. *Materia* ex ulcere manans, tetri *coloris* atque *odoris* existit; præsertim quando paulo *crasioris* consistentiæ apparet: quando verò *tenuior* atque *liquidior* emanat, flavescent; aut subcruenta apparet, estq; communiter admodum *corrosiva*, adeo, ut tum lintea imposita non ita longe tempore, quasi *Aqua Fortis* corrodat, & velut friabilia reddat: Tum ipsam *cutim*, etiam in parte adhuc sana, si per ipsam decurrat, & aliquandiu immoretur, caustica sua violentia veluti adurat atque stringat.

Fætor quem exhalat hæc corruptela, æmulatur valde manifestum *acorem*; ita ut *carnem in muria salina* aut in *aceto*, *comprescentem*, referat. Fit tamen hoc nusquam ita eminenter, ut in *mammis*.

Habet etiam fere *fermentalem* indolem hæc corruptio; adeo, ut extirpata etiam parte plurimum laborante, sæpè solius alicujus venulæ, coagulo hoc adhuc turgidæ, neglectio, quasi pro radice inserviat e qua denuo corruptio pristina largo proventu pullulet, & partes vicinas corripit & corrumpat.

Pergit ita hoc malum, donec partem affectam universam corruperit, unde quidem in *mammarum cancro*, sæpè fit, ut non modo ad costas usque, sed usque in ipsam cavitatem thoracis, per intercostales musculos, erosio pergat, ac perrumpat. Quicquid tamen sit, *serpit* hæc corruptio frequentissime sic satis languide, ita ut v. g. *mamma* sæpè ad *aliquot annos* absque graviter præcipiti & veloce erosione diffusionis ita languidissime demum procedat. Interdum tamen contra, exiguo tempore, tanta invalescit colliquatio, & in tabum diffusio, ut pauco tempore plurimum abscedat atque consumatur.

Evenit nonnullis malo hoc obsessis, ut non modo integra *mamma* sed etiam *collum* & *brachium*, imo reliqua vicinia ejus la-

lateris, sub brachio, *inflatione* velut *oedematosa* una corripitur, aut *nodosis scirrhis* obsideri incipiat. Omnibus verò, quibus *durities* illa, & *inflatio*, latius occupat *mammam*, contingit una *glandularum* sub ejus lateris axilla sensibilis pariter *inflatio*, *induratio*, imo dolor.

Notandū vero eximie est de hoc ipso dolore, quod non ita jugiter *continuus*, vehentissimus affligat patientem, sed per *insultus* quasi corripiat; Alium quidem per *breviores*, alium vero per *longiores paroxysmos*, angens: Ita ut sæpe per *plures dies*, imò *septimanas*, indefinenter, aut certe non, nisi per levissimam *mitigationem*, patientem excruciet.

Illud, quod nos notatu fere dignissimum arbitramur, est hoc, quod patientes tales haud sane rarò, non tam adeo sensibili dolore torqueantur, quem ullo verbo recte exprimere atque explanare valerent, sed magis gravissimo *animi angore* perculsi, imò non nunquam ipsa *mente vacillare*, observentur.

Vigilie quoque, jam ex *inquietudine* tali innominata ac velut irrationali; jam è *doloris*, *ardoris*, *lancinationis*, sensu, graviter affligunt hos patientes: Quemadmodum etiam *insomnia*, *metus* ac *terroris* plena, denuo somnum ipsis turbulentum reddunt.

Quo magis etiam *doloris* ille sensus invalescit atque urget, eo manifestiore *febricula* corripitur; Si quoque diu dolor vehementior continuat, exardescit communiter tanto quoque manifestior, imo vero etiam vehementior, talis febris, ita, ut communissime *hectica*, gradu caloris longe post se relinquat: Quo magis vero *assidui* & nihil *interrupti* pergunt hi dolores, eo constantius viget ipsa quoque *febris*; *hectico* quidem magis, *mitiore*, æstu, sed cum corporis successiva *extenuatione* de *contabescencia*, *major* etiam, quam sæpe in *hectica* lentiore solet.

Sub hoc corporis cruciatu, animique angore, aut adminimum tacita velut *inquietudine*, *sollicitudine*, atque *cura*, vel adultimum *tacito*, & nihil æque cum ipsa ratione commune habente *fastidio* langvent & reliquæ vitales actiones, adeo, ut *appetitus* ut plurimum valde exiguus, rarius vero inordinate *auctus* occurrat, nisi ubi cum reliqua etiam sensibili quadam *mentis titubatione* concurrat. Sed communiter quidem a paulo *copiosiore* alimentum

mentorum assumptione, pejus habent, graviterque afficiuntur.

Differentia Cancri, vulgo quidem non æque constituitur; interim si verum æstimamus, tanta utique est, ut nullo modo mereatur negligi atque insuper haberi. Ille qui muliebres *mammæ* obsidet, eminenter hoc nomine notari consuevit. Adeo quidem, ut longe minus frequentes sint *aliarum partium cancri*, qui nomen hoc vere mereantur, præ *mammæ* *cancro*, & *glandularum axillarum* cum mammis facile conspirantium, cujusmodi mentio fit apud Panarol. Pentecost. 4. obs. 33. Post hunc, *cancroscæ* ulcerationes in p. n. *fungosis* excrecentiis, non ita raro eveniunt. Pessimus omnium est ille, qui *mammæ*, occupat, præprimis ob affluxum chylosæ crudioris atque ad acorem concipiendum aptioris portionis, quæ in aliis partibus nusquam, neque ita *pura* & *nuda*, neque ita *copiosa*, colligi & concurrere solet.

Neque vero *Homonymia* quoque; *Cancro* ita latè extendenda est, in ipsa medica acceptione, ut quodvis *ulcus fædum*, & *putredini* appropinquans, *cancris* accenseamus; unde suo quidem loco relinquimus illam appellationem, quæ *ossium cariei cancri* nomen tribuitur, quæ in Act. N. Curios. Ann. 1. Dec. I. obs. V. p. 18. fieri videtur, ubi de *cancro dentis* proponitur observatio. Cæterum *gingivæ*, & ipsi *genæ*, illatam successivam corruptionem, manifestius utique & rectius, pro *cancro* interpretari, fas erat. Nequè verò cum *Celfo* *Erysipelas*, *Gangranam*, *Sphacelum*, *Cancro* accensemus.

Ulceræ quoque *malimoris*, *antiqua*, *cavernosa*, *fistulosa*, cū *ossium carie* & *abscessione*, conjuncta, imo non raro à tali *ossium* corruptela pronata; nec non *venerea*, sordida atque fæda *ulceræ*; non magis decet pro *cancro*, strictiore atque veriore sensu accepto, interpretari, quantumcunque etiam *generaliter*, ad indolem ejus accedere appareant: unde etiam vulgo chirurgorum *Rebs* & *Schaden*, quasi dicas *naegivwðsæ cancriformia*, *cancroscæ indolis*, appellantur.

Super est illud notatu, dignum, quod quo major irrita-

tio facta, & tum *affluxus*, tum *corruptio* ipsa aucta fuerit, si tunc *corroso* quidem inhibeatur, *putrefactio*, *fetor* atque *colliquatio* tantò magis insoleat. Si vero *corruptioni* occurratur, *corrosio*, *ardoris* atque *vellicationis* acerrimæ sensus, tanto magis increbescat. Abscedunt etiam interdum *frustula* integra, licet non adeo frequenter: Adhuc rarius fit, ut aliquid *excreseat*, seu super accrescendo luxuriet, in vero *cancro ulcerato*, nisi ubi aliquando efficaciorum *Mundificantium*, *Sarcoticorum*, atque *Balsamicorum* usu, mundificata aliqua portiuncula, super accretio talis eveniat, quod ex ipsius ulceris *propriâ* & immediata indole, non evenisset.

Acor hujus ulcerationis, præprimis quando valdè affluit, adeò manifeste sese exhibet, ut etiam *ferramenta* prompte *rubigine* inficiat, imo cum inspersis *Absorbentibus* interdum effervescat.

Contagiosum etiam esse *cancrum*, persvadent plures observationes; quod partim quidem ab ipsa fermentescente ejus indole dependet, quam a *seroso lymphatica*, & *chyloso-salivali* materia, gerit atque possidet. Non tamen adeo *vehemens* hoc est, nedum præpotens, nisi in loca ad illud recipiendum proportionata, & insuper in jam factam *continui solutionem* incidat.

CAP. II.

Connexio dictorum causalis.

Si *mixtionem* totius corporis humani, cum omnibus ejus *partibus* perpendamus, quam summè proclivis illa sit in *actua-*
lem *corruptionem putredinosam*, simul vero attendamus quam raro hæc *sincera*, *simplex* atque *libera*, ad effectum perveniat: subit meritò maxima admiratio, & succurrit mox menti, quod hic maxime sit *immediatus effectus* totius negotii *vitalis*, imo potius ipsa *Vita formaliter* considerata. Neque verò latere nos aut subterfugere potest, qua potissimum *actione conservatio* hæc præstetur atque peragatur, si perpetuas illas *secretiones* atque

que *excretiones*, *tenuioris*, *acris*, *fermentescantis* *materiae*, quæ partim *precedere* solet hanc corruptionem, partim *sequi*, rectè perpendamus. Hoc verò quando facimus, occurrit inde mox *memoriae*, quod tota illa *secretio* atque *excretio*, atque tota illam subsequens *conservatio* & à corruptione *preservatio*, non aliunde quam a perpetuo humorum *progressu* pendeat atque perpetretur. Hic si alicubi *intercipitur*, ut humores extrà hunc *progressum* alicubi *subsistant*, adeoque *secretio* atque *excretio* ex iisdem, cesset, fiunt statim *expositi*, imo *obnoxii*, dictis actualibus *corruptionibus*, quæ mox partim illam ipsam *substantem* & *stagnantem portionem* evertunt, partim etiam, & præcipuè si magis purè *sanguineæ* sint *craseos*, adeoque *veram putredinem* experiantur, *contiguarum* partium corruptionem inferunt ac post sese trahunt. Est nimirum *sanguinis* præcipue *consistentia* ac *mixtio*, ita comparata, ut in *putredinem* summè præceps sit, neque illam quidem *languidam* atque *tardam*, sed cum in se *velocem* atque *repentinam*, tum valdè *fermentativa* efficacia, *viciniae* quoque, imo vero tandem *universo* corpori, *pernitiosam*, dum *fermentativo* *progressu* corruptionem suam *late* & *promptè* diffundit.

Hæc certe corruptio quando ita nudè atque purè prævalet, inducit *sphacelum*, *emortualem* planè partis, quam occupat, *intimam*, ex ipsa sui *mixtione*, destructionem. Quando vero vel ex *consistentia* *sanguinis* vappidiore, & minus *florida* ac *sulphurea*; vel ex ejusdem, sub diuturniore *stasi*, *exhalatis*, *tenuioribus sulphureis* particulis, *residua*, *crassior*, & quasi *inertior* solum portio, in hanc corruptionem facessit, ibi non quidem adeo præceps atque *vehemens* sit corruptio, sed tamen neque ipsa etiam adeò *languida*, vel ab effectu suo *fermentescente* *nimium* aliena. *Serosi* vero humores, partim *mucositatem* quadam, partim actuali etiam *salsedine* imbuti, si in *stasin* impliciti, ex illa ad corruptionem prolabantur, pronascitur inde vel *salsedo* ejusmodi *acris*, *corrosiva*, *colliquativa*; vel *expirantibus* aut dilabentibus *tenerioribus aqueis* portionibus, *indura-*

rio, aut ad minimum *lentor viscosus*, tumorum durorum autor atque fomes, ut sub hoc quidem statu sæpe satis longo tempore, internam suæ mixtionis penitiorem everfionem non experiatur. Cum nempe *humiditas* sufficiens, primum *instrumentum* sit intestini *fermentativi*, adeoque & *putred. n. si* motus; & quidem *mediocri* sui abundantia, non modo magis *precipitem*, sed etiam magis *subtilem* hujus *intestinae* agitationis effectum sortiatur: Facile inde concluditur, quod *defectus* ipsius, quo major existit, eo etiam *segniorem*, languidiorem, atque tardio rem hujusmodi *corruptionem* post sese trahat.

Nascuntur ex hoc fundamento omnes *inflammatorie*, *suppuratorie*, *ulcerose*, *sphacelose*, imo pro re nata, & circa ossium poros, tubulos ac meatus, etiam *cariose* corruptiones, quod nunquam fieret, si humoribus per ejusmodi partes liber suus progressus atque *transitus* patuisset. Revera enim humores ad ejusmodi *intimior*em, *mixtionis* suæ dissolutoriam, corruptionem, nunquam prolabantur, quamdiu in *progressu* suo manent; nisi contagium quoddam ipsis insinuatam, ceu *directum fermentum*, in culpa sit: Et nisi præterea hujus ipsius energia atque *activitas*, tam præceps atque efficax existat, ut ejus *effectus* neque *ordinariis* neque *extraordinariis*, quantæ tamen tolerari possunt, *circum agitationibus* humorum, atque *secretionis* ac *excretionis intensioribus*, præ occupari, aut subjugari queat.

Hoc enim undiquaque irritio secretionis atque excretionis subsidio, prævalet tunc *verus corruptionis* impetus; ita, ut ejusmodi *cadavera* (quod *peste* prævalida extinctis valde familiare esse memorant) ne quidem ad *rigorem* emortualem perveniant: sed prævalescente mox, & citissime quidem, paucissimis horis, *putredinis* præsentissima vehementia, *fator* citissime, *remollicio* vero & *diffusio* partium molliorum, exiguo post tempore, cum *inflatione* atque turgescencia corporis universi. *spumida* prorsus atque spongiosa, brevissimis successibus sese mutuo insequantur.

Notum

Notum vere præterea est, vele culinari experientia, quod varia, præcipue vero *acidiores, salsedines, progressum corruptionis* admodum inhibeat, ut vel longe *segius* atque languidius invalescere possit, vel ipsa quoque corruptionis ita fientis *species*, minus subtilis, *acris* & prævalida inde procedat.

Porro seorsim notum est, de *chylo, è lactis* exemplo, quod purus atque *sincerus*, ab alienis humoribus maxime repurgatus, est *chylus*) quod hic liquor ad concipiendam *acidam* corruptionem valde proclivis atque habilis existat. *Caseosa* vero ejus portio partim *salsam*, partim *acrem* ac semivolatilem indolem, licet successive demum & satis *tarde*, admittat.

Jam quando stases hujusmodi, *sanguinis*, circa *glandulosa* loca fiunt, quæ ipsa quidem in se, non possunt aliter, quam in *corruptionem* abire: *Corruptio* vero hujusmodi non potest alia quàm *putredinosa* existere: nascitur inde quidem *putrido fermentescens* corruptio; Non potest vero ita efficaciter sese diffundere atq; serpere, cùm *glandularum* tota consistentia ejus sit *textura*, quæ magis è *gelatinosa, lenta*, ac veluti *glutinosa* materia, contexta, *sulphurea* vero substantiæ immixtione parissimam gaudeat, propterea est etiã ad ejusmodi *putredinosam* corruptionem *ineptior*; ad *ulcerosam* verò illam, *mucido-salinam*, longè magis prona, ad eamque disposita. Fit hinc, ut talis stagnantis sanguinis *corruptio*, glandula quoque *mixtionem*, ex illa suæ quantulæcunque *sulphurea* partis aptitudine, similiter in *colliquationem* veluti agat atque concitet, sed neque hanc *tantam*, quantam ipse *sanguis* jam tolerat atque subit, neque ita purè *passivam*: quin potius ipsius istius glandulosæ substantiæ, & humoris per ipsam fluere soliti *salsedo, corruptione* hac magis excitata, corruptionem velocem *sanguineæ* partis *refrenet* atque *remoretur*.

Fit hoc postremum difficilius, quando stasis illa sanguinis, *copiosa*, & novo adhuc *affluxu* perpetuo sustentata contingit; quo casu & *inflammationes*, & *prævalide* corruptiones sanguinis affluentis, proportionem *glandulae* & per ipsam comèantium *humorum*, ita vincunt & excedunt, ut *reactio* illa, de qua

modò diximus, locum non inveniatur; sed potius tam insigni prædominio subjugata, pareat, & purè passivè una abripiatur.

Quando vero, vel ipsa valde parva quantitate, sanguis ita subsistens velut in subdominio est; Contrà vero *glandulosum* corpus ipsum *grandius*, & humorum *serosorum* ad illud *affluxus*, *copiosior* longe, quàm *sanguinis*: & prætereà, vel dispositionis *falsa*, vel *actuali falsedine* imbuti hi ipsi humores: tunc contrarium fit, ut nimirum *putredinosa* illa corruptio, à *falsâ* superetur. Unde quidem notatu dignissimum esse putamus, quod inter numerosas historias *cancrorum* in *variis corporis partibus* ortorum, vix ulla suppetat, *cancri* in *renibus* inventi; cum tamen & *inflammationes*, & *perennes ulcerationes* horum, valde familiares occurrant.

Evenit hoc tantò magis, quando *collectio* talis atque *stasis* sanguinis, jam pridem facta, *coagulata*, & repressis *fluxilibus* portionibus, in *scirrhusum* nodum condensata, circa talem partem hæret. In tali namque casu, non fiente ulteriore, nedum multo, novi sanguinis affluxu; & absumptis etiam *tenuioribus* portionibus, ex illo qui ita stagnat: non potest deinde facile, vel adeo impetuosa atque *copiosa*, vel adeo *penetrans* & *fermentativa*, corruptio, locum invenire. Imò, si jam inveniatur occasio erumpendi, infecta simul ipsa *glandulosa*, cui inhæsit, parte, deducit quidem & hanc, *ingenere*, ad corruptionem, sed in specie non aliam, quàm talem, ad quam partim ipsa privata huius *mixtio* apta est, partim *affluxus* ille perpetuus *serosolymphatici* humoris, qualis ordinariè per *glandulam* transit, conspirat.

Quemadmodum verò sanguinis quidem *affluxu* ita rare ore existente, purè sanguinea, *putredinosa* corruptio minorem quoque locum habet; nisi denuo quacunque occasione incitatus *affluxus*, novum incrementum capiat: ita contrà, *glandulosarum* partium ea est, sive *tubulosa*, sive *spongiosa* porositas, ut erosa semel aliqua portione, liquor per tale corpus transpri-
mi

mi solitus, ut in perpetuo motu constitutus, per ita *dissolutos* five *tubulos*, five *poros*, perenniter effluat: *coalitus* vero, & restauratio, ita erosa & dissoluta glandula, peragi non possit, partim ex ipsius *glandula*, utpote ex sanguis partis, summa ad concrendum segnitie: partim ob hanc ipsam humoris perpetuo affluentis *copiam*: cum restauratio in *solidum*, *siccitatem* potius mediocrem, vel ad minimum, ut ita loqui liceat, *siccitatem*, seu facilem desiccationem, supponat: *humectatio* vero nimia, perpetua emolitione nimia, coalitum *solidum*, densum, ac tenacem, frustretur potius, & evertat. Quibus omnibus tantò magis accedit, quod actualis *corruptio* hic concurrens, has allegatas difficultates, veluti toto altero tanto, augeat atque intendat, ut nulla restitutio, tanquam per se quoque difficillima, locum invenire possit.

Sanè vero hæc ipsa corruptio, sufflammat etiam atque remoratur præcipue ipsam *artificialem* affluxus *cohibitionem*, quantumvis ad *consolidationem*, summoperè, imò unicè, necessariam. Cum enim hac ratione, dum *affluxum* cohibere laboramus, facile de ipsa jam *corrupta* portione, imò de ipsa illa *corruptela*, seu veluti *fermento* corruptionis ulterioris, aliquid una intra poros partis repellatur; imò, non modo facile, sed velut inevitabiliter ac certissimè, hoc ita fiat: non potest proinde hæc medicatio speratum suum effectum sortiri, quin potius *inclusa* unà, imò quasi altius *adacta* corruptiva materia, actuale suum nocumentum præpotenter exferat. Est itaq; vera connexio *cancris causarum*, è dictis, hunc in modum concinnanda. Pro quo quidem instituto *mammarum*, tanquam *veri* ac *præcipui*, *verisimi* *cancris*, *subjecti*, exemplum assumemus, ubi hæc omnia evidentissimè ita occurrunt, adeoque commodè & explicari & applicari possunt.

Quando in *mamma* muliebri, five *contusio* aliqua, five *compunctio* aliqua, five *tacita* quasi ac *spontanea* quædam, *varicosa*, *stasis*, five denique a *lactis coagulatione*, scirrhusa collectio atque durities, & ab hac implicatio talis atque compressio *sanguiferorum vasculorum*, inter has glandulas excurrentium, conti-

tigit; neque tamen continuat *affluxus* humorum *copiosior*, ut *largiore stasi* formata, *inflammationi* locus esset: sed potius *coagulatione* tantum spissior inde nata, ipsa sua spissitudine ad *corruptionis* velociorem successum minus disposita est: Fit ita, ut quidem dicta hæc *stasis*, diu absque ulteriore prævalida irritatione sibi relicta, ita *in corrupta* duret atque perennet: Quando vero aliquando in *corruptionem* ruere incipit, eaque *glandulosas* quoque tunicas & tubulos, inter quos hæret, inficit; nascitur inde, ex illa quidē sanguinea corruptione, *putrilago* foetida atq; pessime olens, imo corruptiva atq; *fermentescens*: Ex hac verò, & præcipuè *chyloso-serosa* materiæ, per hæc glandulas commeari solita, *salsa*, imò *acerosa* perversio. Hæc tū vicinū *sanguinem* jam corruptum, quadantenus veluti *figit*, tum proxime contiguum *inspissat* atque *coagulat*: Tum sui ipsius similes partes propinquiores, in *grumos* condensat, ut ita talis species corruptionis emergat, quæ *putredinis* quidem formam præ sese ferat: Interim tamen & *salsedinem* admodum eminentem unā exhibeat, & hujus ipsius interventu, à veloci sui *fermentescence* progressu ac diffusione, alienior existat.

Neque verò tantoperè mirari necesse est, quam obrem *putrefactio* illa, quæ in hisce casibus omni modo fit atque viget, adeò lentissimi *progressus* esse observetur, ut sæpe per longissimum tempus, absque propemodum visibili incremento persistat: cum satis manifestum sit, multum hic concurrere *motus* illos, *circà* partem affectam, imo *intrà* eandem, *tonicos*, *contractorios* atque *condensatorios*; quorum beneficio *copiosi affluxus* tam sanguinis, & hoc quidem præcipuè, quam *lacteoso-serosa* materiæ, mirificè *cohiberi*, aut ad minimum *impediri* seu *immitti*, possint. Unde etiam est, quod hæ personæ non solum in *facie*, *collo*, *brachiisque* & *scapulis* vicinis (nisi *tumor* actualis unā concurrat) aspectum talem planè strictum & contractum præ sese ferant; sed etiam in ipsis omninò *mammis*, similem exhibeant, ita ut reliqua quidem portio *mammæ*, densa atque *tensa* tactui occurrat: *plexus* vero *glandulosi* eidem sese offerant, in-

Rar

star plurium *nodorum*, stricturis modo dictis veluti distincto-
rum.

Si vero malum exacerbatum, *sensum* gravissimè afficiat,
& hoc casu major *affluxus* sanguinis oboritur, turgescunt
quidem mammæ illo ipso tempore, atque inflantur, præter
solitam & ordinariam quantitatem, non tamen eo usque, ut
contiguarum partium *strictura*, non satis luculenter sensibus
occurrat. Et tunc maximè temporis, erumpit etiam copio-
sior *purulenta, saniosa, ichorosa*, imò varii, sed ferè *terri, coloris atq;*
odoris, materia.

Ipsa etiam *intumescencia* atq; *infarctus* glandulosarum
harum partium, reprimat & cohibet ulteriorem, copiosorem,
effluxum; Quia *ramificationes*, inter glandulas has aliàs disse-
minatæ, *tenuerrimæ*, facta glandularum *intumescencia*, compri-
muntur & *opprimuntur*, ut liber ille *effluxus* sanguinis, per il-
las progredi non valeat: Unde quidem *stasis* non admodum
invalescere potest, quandoquidem sanguis ita ad *majusculas*
ramificationes repulsus, ex his facile in ulteriores *propagines*,
transitum invenit, ut ita aliquot *exilium* ramulorum impedi-
mentum nullam insignem noxam habeat.

Imò, hic Naturæ *motorius* actus, circà partes ita affectas,
est omni modo insigne illud *instrumentum*, mediante quo *pe-*
netratio materiæ *intimior* intercipitur, & quasi circa solam *su-*
perficiem ita tenetur, ut neque copiosus *affluxus* fieri possit, qui
materiam corruptioni subministret: Neque uberior *refluxus*,
seu regurgitatio corruptelæ ad *interiora* sequi possit, quæ a-
lias præmature latiore corruptionis diffusionem post sese
traheret. Omni enim modo *abhorret* utique Natura à *pu-*
tredinosa illa corruptione, & reluctatur eidem, quantum mo-
do potest, *actibus suis motoriiis*. Quod quidem hoc loco, ubi
tardior est corruptio, ob *minorem* materiæ *quantitatem*, tantò
facilius succedit: Licet non sine labore utique, unde non
modò *dolores*, & *sensus acerbior*, sed etiam *anxietates*, & ipsius
mentis *turbulenta angustia*, conjunguntur.

Quando corruptio hæc, interdum *plexum* quendam glan-
du-
C

dulosum *insigniore* attigit, & corrosis minoribus eidem im-
plantatis *vasibus*, ad *maiores* horum ramulum pertigit, se-
quuntur satis copiosæ & pertinaces *hemorrhagie*. Fit hoc tan-
tò facilius sub *sectione* ejusmodi arrosarum particularum. Ubi
quidem *sistere* sanguinem per *Adstringentia* medicamenta,
communitè dissuadere potius jubet necessitas, eò, quod tali
ratione magnum illud incommodum, immineat, quod facile
aliquid *corruptela* ad *intimiora* adigatur, quod omni modo ca-
vendum.

Patet itaque ex dictis, & connexa hætenus causarum
serie, quod *Cancer* nihil aliud sit, nisi *ulcus* tale *putidum*;
quod quidem a *sanguinea* portione, *putrilaginem* contrahit;
quia tamen & illa ipsa *paucior* est quantitas, & novus *affluxus*
interceptus, præterea liquor *chylosus serosus*, *salsus*, atque *ace-
scens*, putrefactionem *cohibet*: Propterea non potest æque ve-
lociter invalescere: Ipsa interim *putrilaginosa* hæc, *sulphurea*,
& sanguine, consistentia, exacerbat etiam, & *acriorem* reddit
falsedinem illam alterius istius materiæ, ut tanto magis *cor-
rosiva*, atque sensus *irritativa* evadat.

Erosio illa, semel ita facta, præsertim latiore ambitum
jam complexa, cum *poroso-tubulosam* glandulæ texturam la-
tius erosit, erumpit inde per innumera illa foraminula, copio-
sa humiditas. Fieret vero hoc adhuc uberius; nisi partim
strictura illa interna, imò & in ambitu, musculosarum par-
tium, vicina, partim ipsa *intumescencia* quarundam glandu-
larum, partim *spissescencia* & coagulatio humoris, corruptio-
nem ejus veluti antecedens, modum hic faceret.

Interim inquinat ipsa hæc *exsudatio*, & materiæ coagu-
lascens *spissitudo*, *superficiem* ulceris, ut ibi nulla nova *concretio*,
aut structura debita in solidum, locum inveniat.

Sensus vero ipse, prout materiæ corruptio modo *acrior*
& copiosior fit, modo *minor*, ita priore quidem casu, gravius
afficitur, posteriore verò mitius. Sed ipsa quoque *Spastico-
rum* motuum exacerbatio, circa & intra hanc partem, inducit
sæpenumero majorem *sensus* affectum; ut adeo tunc tempo-
ris

ris, *dolor lancinans*, *vibrans*, *tendens*, *premens*, unà cum *urente* atque *rodente*, tanto magis *sæviant*. *Affluxus* etiam *auctior*, & inde *prognatus tumor* & *inflatio* partis solito major, ex eodem fundamento, nempe propter *tensionem* majorem, inducit *sensus* quoque *intensionem*: ut tali tempore, longè major *ardor*, imo & *lancinatio* atque *compunctio*, sentiatur.

Quando verò jamjam diu *inhærens* malum, *obstructiones* illas, & hinc *pendentes inflationes* atque *suffarctus* majores, multis & magnis plexibus glandosis intulit; ut inde multi atque magni tales *nodi*, in mammis affectis extuberent: tunc utique tanto profundius radicum atque impactum malum, tanto difficiliorem admittit tractationem; Utique postquam tales stases, in actualem *corruptionem* prolapsæ, in *sinus* atque *foveas* dehiscunt; aut, eliquatis paulò mollioribus tunicis, quæ plexus ejusmodi involvunt, & velut inter se distinguunt, *inaequales* tales *protuberantias* in ulcere post sese trahunt, *restaurati* verò atque coalitus, omnem quasi spem atque viam præcidunt.

Est enim utique illa omnium ulcerationum in *glandulosis* partibus, *summa*, & communis, *difficultas*, quod tum propter summam sui *porositatem*, & ex hac erumpentem perpetuam humiditatem; tum etiam propter hanc *absorptionem* subtilis *tunicæ* substantiæ, summe *dysepuloræ*, seu difficillimæ consolidationis, existant: Imo, si maximè rursus consolidentur, *inæquali*, & veluti *nodulis* aspera superficie, deformia maneant. Neque hoc tantum, sed cum etiam varia ulcera, communissime solà tenerà *cuticula* obducantur, fit inde sæpissime, ut ob leves causas, illa per internam talem perpetuam humectationem, aut facillimam in confusis meatibus *stasin*, aut extrinsecus subortum *pruritus*, denuo lacescunt aut lacerata, novæ emanationi & *ulcerationi* obnoxia fiant. Unde quidem talium partium ulcera, etiam quam maxime *benigna*, semper ferè *rebellia* existunt: Tanto magis vero hoc facit *Cancer*, de quo nobis est sermo, *putrilaginosâ* illa corru-

ptela insuper, præter simplicem erosionem atque ulcerationem, gravissime infectus.

Quemadmodum vero hæc *putrida* corruptio, vera mors verum *oppositum* vitalis conservationis, & *irreparabilis* damni: magistra, existit; cui omnimodo possibili resistere, res ipsa exigat atque postulet: Ita cum per hæcenus dicta in partibus & læsionibus ita constitutis, hoc ipsum effectum difficillimum sit, mirum non est, si ex illa *syndrome necessitatis* & *summæ difficultatis*, *angor*, inter *incertitudinem actus* & *effectus*, concurrat, prout omnino his patientibus immensum quantum familiaris atque communissimus existit. Invalescit verò eo magis, quando sive *stasis* major, sive *affluxus* copiosior, a quacunque tandem causa, obtigit, adeoque majus periculum prævalituræ corruptionis urget.

Nascuntur hinc summæ *inquietudines*, *vigilia*, *pavores*, *anxietates*, *vagæ debilitationes*, imo *lipothymie*, *spasmi impetuosii*, *tremores*, *motus convulsivi*, *mentis alienationes*, *tristitia*, *taciturnitas*, *morores*, quasi perpetui &c. verbo, omnia talia consecutaria, quæ res in statu summe ancipiti constitutas deceant.

Hæ sunt *veræ causæ Canceri*, quibus tum essentialiter in hærentia, tum essentialiter consequentia ejusdem pathemata, absolvuntur. Unde nostro quidem arbitrio, facile innotuerit, quid sentiendum sit de antiquis illis vocabulis, *humoris melancholici*, *venenositatis*, & similibus, cancro attribui solitis. Ita ut nos quidem in hoc negotio satis manifestam esse ejus constitutionem atque causalitatem autumantes, nihil hic æque occultis qualitatibus tribuendum esse autumemus.

Maximè omnium vero absque nobis est illa plebis phantasia, quod *Cancer* in corpore subnatus, *exulceratus*, *vivax*, adeoque *occidendus* & *mortificandus* sit: vel ad minimum oblati aliis *nutrimentis*, ita *obsaturari* valeat, ut minus edax in corpus patientis maneat. Quod quidem somnium, in se nemini temere credendum, censuimus tamen non plane silentio prætereundum esse, cum quædam medicationes, quæ in se valde suspectæ essent, eidem destinantur, ex hac sola traditione, atque

que opinione, quod cancer tali methodo *necari* possit. Hæc quidem de *Theoria pathologico-Practica* Cancri sufficiat: Progre-
dimur ad *Therapiam* ejus adumbrandam.

CAPUT III.

De Therapia Cancri.

Prognosis, uti semper haud incommodè *Therapie* præmitti-
tur; ut ita *ingenere*, de *facilitate* aut *difficultate* curationis, memores simus ita hic quoque in affectu ex se difficiliore, e-
jus rationem habere, justum utique, imo necessarium fuit.

Dilucescit vero ex illis, quæ hæcenus diximus capite præcedente, quod multis nominibus utique & *tractationis* diffi-
cilioris, & *eventus* magis *ancipitis*, sit hoc malum; Unde qui-
dem mirum non esse debet, quod Antecessores nostri, à teme-
re suscipienda hujus affectus *tractatione*, expressis verbis de-
hortati fuerint. Locus est apud *Hippocrat. 6. Aphor. 38. Qui-*
bus oculi canceri sunt, illos non curare, melius est, curati enim cito pe-
reunt: Non curati vero longius tempus perdurant.

Monet ad hunc locum utique rectissimè *Galenus*, quod
Hippocrates, expressis verbis de *oculto cancro* loquens, illius
tantum dissuadeat curam; non æque vero jam *ulcerati*, sola-
men omnimodo poscentis. Distinguit insuper, inter metho-
dos curationis, & abstinendum esse monet ab *irritativis* reme-
diis, sed magis utendum *Mitigantibus*, *Mollientibus*. Et recte
quidem utrobique videtur censuisse.

Certe enim quamdiu cancer *ocultus* manet, & ipse qui-
escit, intempestiva remedium applicatione eundem vel *ir-*
ritare, vel novo *affluxui*, & secuturæ corruptioni, viam sterner-
re, nemo jusserit. Quando verò res a quocunque errore, eo
jam prolapsa est, ut ad actuale *ulcerationem* non modo devo-
lutum sit malum; sed etiam in eadem jam eousque progres-
sum, ut insignem partis *absorptionem* jam tum peregerit:
Tunc utique otiosum saltem spectatorem esse, neque patien-
tium preces & obtestationes sinunt, neque svaserit ratio,
quam-

quamdiu spes est, ad minimum *mitigari* posse patientium cruciatus.

Interim recte utique intelligitur hoc *Divi Senis* monitum, de non *irritando*, quantumcunque quietiore adhuc cancro. Siquidem certum omnino est, antequam *ulcerosam* corruptionem actu jam subit *scirrhus* talis *dolens*, *lividus*, posse eum quidem plurimum *incommodi* inferre; ita, ut multos *dolores*, *Agrypnias*, *animi perturbationes*, *mærores* &c. post sese trahat: *Periculum* vero tam præsentaneum, aut in pejus semper ruituri affectus metum, nullo modo incutit: Quod directè atque immediatè utique facit *ulceratus* semel, præcipue verò impetuosè & late ita *corruptus*, *cancer*.

Imò, placet nobis potius ita contrariam ad canceri diversos hosce status, eligere regulam, ut quemadmodum *non ulcerato* seu *occulto* cancro, præstet nullum irritamentum obijcere: ita erumpenti atque *ulcerato*, contrà, *medicatione* occurrere præstet, quam nudè sibi relictum destituere.

Tota vero asserti vis occupabitur in *medicationis methodo*, seu medicamenti intentione atque effectu. Convenit enim utique *ulcerato* cancro *mitigatio*, & *eximii* non modo *sensus*, sed & *corruptivi* progressus, quantacunque fieri potest, *cobibitio*.

In *occulto* vero adhuc cancro, doloris quidem *mitigatio* in se difficilior est, licet non absolutè: cavendum interim valde studiosè ab *Emollientibus*, & *Maturantibus*, ne sub intentione, *Paregorica* atque *Anodyna*, *pinguibus* vel *acriusculis* gummatosis atque resinolis utentes, intempestiva *emollitione*, *affluxui* humorum locum præbeamus: *Maturatione* vero suscepta, illud genus *corruptionis*, cui talis materia propius exposita est, nempe *putredinem*, invitemus.

Postquam itaque *cancrum occultum* tolerantibus, prædixerimus, subesse grave *periculùm*, ne affectus ipforum ad *ulcerationem* perveniat; & ab *emollientium* usu dehortati fuerimus: *Universaliorum* tempestivum usum commendatum volumus, nempe frequentiores (ad minimum cum pejus habent) *Laxa-*

*tion*es, è *Rhabarbaro*, *Helieb. nigr.* *Epithym.* *Fumar.* *Polypod.* *Vena* quoque *Sectionem*, præcipuè aliàs quoque *consueram*, bis forte in anno, circa *Æquinoctia*, laudamus. Juxta hæc conveniunt internè *absorbentia*, cum leni *Diaphoresi* interdum interposita. Essentia quoquè *Succini*, in affectibus his non penitendi est effectus. Externè, paucissima admittimus; præferimus verò omnibus, frequentem usum *Spir. Vini Camphorati*, non tam loco immediatè dolenti, quàm latè circa, imo primo velut eminus, mammæ imponendi.

Ad ipsam verò jam *exulceratum* Cancrum, non jam afferimul multiplicia illa apud Autores abunde prostantia, partim *generaliora*, partim *specialia*, Consilia & auxilia. Legantur illa apud *Walterum*, è multis, partim allegata, partim allata; Notamus tantum ex illis, commendationem *ol. stercore human.* *Hafenrefferi*: *Aq. sterc. human.* *Weikardi*: *Ol. flor. tritici*, *Prævotii*: *Ol. ovor.* in mortar. plumb. agitatum, *Peccetti*: *Lunariae Botrytis* efficaciam, à *Carrichtero* commendatam: *Onopoldi* vim ad *faciei, labiorum, rariumque Cartinomata*, a *Borello* laudatam: *Salis fuliginis*, & *olei ejus*, usum, ab *Hartmanno* deprædicatum: Subjicimus verò pauca.

Indicationes pro cura cancri, esse debent (1) *Mundificatio* (2) *corruptionis inhibiti*o: (3) *afflexus noxii* & *incommodi repulsi*o: (4) *consolidatio*. *Mundificatio*, *causticis*, *acribus*, *septicis*, non perficitur commodè: Minimè verò omnium, quo magis *dolet*, *rubet*, *tumet*, malum. Unde vel ab omnibus talibus, abstinendum, vel non usurpanda, nisi quo tempore *quietius* est *ulcus*; Neque diu continuanda sunt, sed quantocyus *balsamicis* insistendum: Temperanda quoque statim, additis aut subjunctis ejusmodi *lenientibus*. In levioris certè ambitus corruptione, *ol. laterinum* vulgo dictum, aut similia *Empyreumatica*, cum *oleo ovorum* distemperata, non nullius sunt efficaciz, pro hæc intentione.

Corruptionis verò inhibiti, fieri utique debet sive per *balsamica generaliora*, sive per *specialiora*. E *generalioribus*, abstinendum est à valdè *acribus*, unde *olea destillata*, & ex his parata *balsama sulphuris*, & similia, nō probamus. Incitant enim sensum,

& *intestinum Sanguinis Motum*, ut *inflammationes* præsentius excandescant. Si tamen *inflammationis*, & *putride corruptionis* vis, enervata prius fuerit, habent usum moderatè usurpata. Optima verò est *Myrrha*, sive in *Essentia*, sive in ovo duro per deliquium soluta: Quo sanè unguine præstitit *Exc. D.D. Præses Patronus* atque *Præceptor* omni pietatis cultu prosequendus in *ulcere pedis edematosi, capaci, profundo*, & jam exquisitissimè *sensibili*, quod alia multa non efficere potuerunt. Neque verò *Essentia succini* externus usus exiguus est, de quo mox.

Affluxus verò *cohibitio*, per *adstringentia* quidem opposita, nunquam commodè hic præstabitur: Per *discutientia* intenditur quidem, sed non perficitur: *Solis internis, purgantibus, Diaphoreticis, Diureticis*, frustra tentabitur: Dispicendum itaque de tali remedio, quod cohibeat quidem *effluxum*, & eo ipso copiosum *affluxum* successivè retineat, sed neque *strictura* nimia, *retropulsionem* materiæ ad intimiora promoveat, neque positiva aliqua qualitate, *corrosioni* fomitem suppeditet, quod faciunt *acida coagulantia*: Sed potius *acrimoniam, corrosivam* potius obtundat & mitiget: Quibus omnibus ita impetratis, facilius longè deinde sequetur *consolidatio*.

Sed est sanè haud exigua quæstio, *undenam* petendum sit tale remedium? Longissimè nimirum ab *Indicatione & Indicato generali, & speciale* abest: Et si maxime graphice dicere possimus, quale medicamentum ex usu futurum sit, impeditisima creberrimè est ejus *appellatio, quodnam*, & quo nomine notum, conveniat, quod *qualitates* illas ita possideat, quæ de-
siderantur.

Non recipimus in nos, quod remedium *Cancris* absolutissimum calleamus; Certè enim vel hoc solum non modo sustentare posset Medicum, sed ditare: At verò tale remedium, quod & *corruptionem* refrænare, & *effluxum* moderari, & *affluxum* discutere, & *acrimoniam* temperare, haud ineffaciter valeat, adeò abstrusum, nedum impossibile, esse, non censemus.

Certè, quisquis contemplatur efficaciam *Spiritus ardentis, puri & rectificati*, in cohibenda & enervanda *corruptione*:
pla-

placidissimè *coagulanda* muciditate fluxiliore : *Discutiendo* affluxu : & *roborando*, imò leviter provocando, *tono* partis ; In *edulcoranda* atq; subjuganda *acrimoniâ* acido-salsâ : Si mediante spiritu tali, deinde Medicamentum concinnare, & pro conditionibus ac præsentè statu affectus, temperare atquè instruere didicerit, habebit, quod frustra in multis aliis quærat. Unde certà *Essentiâ Myrrhæ*, & *Succini*, prudenter *proportionata*, *premissis* & *conjunctis*, quæ decet, & cum debita *prosecutione*, usurpatæ, præstiterunt plus semel, quod vix quisquam sperare ausus esset : Sed cave, ne quid improvidè, neve imperitè. Ab *intempestivo* enim, aut *improportionato* usu, modò *Myrrhata*, modò *succinata*, talis *Essentiæ*, ne mireris *Inflammationem*, *Tumorem*, *suppurationem*, quasi *effrenari*. Cum contrà à *provida*, & *proportionatâ*, & aliis debitis subsidiiis modò *conjuncta*, modò *subjuncta* adhibitione, longè diversos effectus expectare liceat. Antè omnia *Camphoram*, cum formulâ, quam *Spiritus vini* ingreditur, *intrâ* vulnus, aut ulcus quodlibet, tantò magis verò *cancrum*, præcipuè *effeatum*, cave temerè immittas : *Ignæus* enim est, quem infert, doloris *sensus* & plus hoc ipso incommodi afferre potest, quàm materialis fortè commodi. At *circa* ulcus, & per totum *ambitum*, laudabis ejus efficaciam, modò diu, & quasi *perenniter*, & sub præparatione penetratissimâ, nihil unguinosâ, adhibeatur.

Proderit idem *rectificatissimus ardens Spiritus*, etiam ad *Hæmorrhagias*, Cancro supervenientes, absq; omni *adstrictoria* repulsione, retinendas. Ab *adstringentibus* enim, alienissimi hîc sumus. Si tamen Casus, *medullitus* mundificatæ corruptionis, *discussi* tumoris, *relaxatæ* duritiei, & ad naturalem *teneritudinem* reducti membri, præstò esset, in quo solùm adhuc *manatio* perennis, è *porosis tubulosisq;* glandularum meatibus, superesset : Tunc usum *Croci adstringentis* ex Marte, præmissis & conjunctis quæ decet, svademus : Efficacissimi nempè usus (ut rectè *Paracelsus*, in talibus laude suâ nunquam fraudandus) *desiccatorii*, & sub siccitate, *consolidationem* promøventis, sed hoc ipsum *superficiali* (non nimis profundâ *adstrictione*.)

Quid hâc *Methodo*, & his medicamentis præstari possit, non desunt exempla notatu haud indigna; sed quia *Individua- lia*, *viventium* non consultum ducimus neque necessarium, illa recensere. Allaboret, cui occasio suppetit, hâc media hâc *methodo*, circumspèctè applicare, & invenièr, num frustra aliquid ipsis tribuamus.

Subjicimus verò adhuc tria verba, & quidem (1) de *dolorum mitigatione*: (2) de *violentioribus* Cancrò oppositis remediis, ejusq; veluti Tyrannis. (3) de *Chirurgicâ* ejus curâ.

Quod *primum* attinet, cavere jubemus ab *opiatorum* nimis *frequente*, & *nimum copioso*, usu. Nihil sanè boni præstant *Narcotica*, in talibus doloribus & *corruptionibus*, ad quales *Motus intenti*, *vigiles*, *anxii*, *trepidi*, concurrunt. Præstat hic moderatissimis uti, ne *sphacelus*, aut sanè non multum dispar *corruptionis ferocia*, veluti invitetur.

At vero *absorbentia interna*, præcipuè quæ simul quadantenus *Diuretica* existunt, sunt hîc satis efficacia, pro *leniendis* doloribus talibus, unde *ocul. cancer. Cum vino* sumptos, extollit hîc *Crato, Epist. Med. L.2.* & prosunt etiam *Emulsiones* dilutiores. Ego vero *Præses*, ipsius *Nitri* internum prudentem usum, hîc laudabilem esse, scio, præcipuè si cum lenibus *Diureticis*, *Arcano Duplicato*, *Tartaro Vitriolato Crystallino*, misceatur. Caveatur verò *stupefacientium* temerarius abusus, etiam *externè*: Prudens autem, non rejicitur à nobis absolutè; sed commendatur summa circumspèctio, & attentio. Ita enim haud frivolum est, quod tradit *Paracelsus, Oper. Chirurg. p.m. 618.* nempe lib. von off- fenen Schaden/ Cap. 60. lit. B. Alle Löcher die trefflich umb sich freßen/ ist ein sonderes Stük/ daß mans vor wohl lösche/ addantur stupefactiva. Unde commendat ibi *Hyosequammum*: Cui ego substituere suadeo, quem vocant *Hyoscyamum Peruvianum*, nempe *Tabacum*. Sed non placent tantundem, ea quæ habet *Lib. hujus cap. 16. de cancrena, p.m. 585.* ubi mera *narcotica* commendat, quamvis ibi de affectu loquatur, minimè *ulcerato*, sed adhuc *occluso*.

Violentiora remedia Cancro opposita, appellamus præci-
pue

pue *Arsenicalia*: *Arsenicum*, *Auripigmentum*, *Realgar*: Non speramus ab his quicquam commodi, & veremur, cum *Hildano*, noxas graviores, citrà ullum effectum laudabilem. At verò, si illud Experimentum *Fallopium*, quod habet de *Tumor*. part. 1. c. 3. & 5. eventui securè responderet, nequè purà *corrosione* ageret, esset tolerabilius: Sed non vidimus adhuc effectum, unde tantisper diffidimus.

Tota intentio *Arsenicum* adhibendi, videtur superstructa esse opinioni illi, quod Cancer *vivat*: Aut fortè, juxta *Pathologiam animatam*, quod ex innumeris *Vermibus vivis* confletur. Sed ut ad hunc quidem posteriorem conceptum, innumera forent, æquè efficacia *Vermium Venena*, ut tam periculosum universo *Corpori*, assumere, nulla necessitas svaderet: Ita vanior est illa prior opinio, & tantò minus hoc nomine aliquid temerariis tentaminibus concedendum.

Meminim9 traditionis cujusdam, de usu *Solani furiosi inferno*, quo Cancer ad *Spontaneam secessionem* à parte sanà perduciqueat, sed nihil de effectu innotuit, cui fidere liceat.

Succurrit quidem memoriæ, quod *Dn. Winter* in *Hippiatro* suo, ubi de affectu *equorum*, quem den *Worm* appellant, tractat, mentionem faciat experimenti, quod mihi quidem *Præsidi*, multoties asseveravit experientia respondere; & est hoc. Quod si *equus* morbo hoc reverà laboret, si eidem aliqua notabilis *dosis*, *Radici Napelli* vulgaris cœrulei, pulverisata ingeratur, dissolvi inde tumorem illum, & equum restituere: sin autem equo affectum hunc non gestanti præbeatur illa *radix* illum inde interire: verum uti experimentum nunquam vidi, ita in re valè dubia nihil subsidii reperio, pro alio dubio eximendo.

Illud non negligendum, quod in talibus etiam casibus locum habere possit potionum *travmaticarum mundificatarum* usus, de quibus haud injurià tantum loquitur *Paracelsus*, deridens *Medicos*, quod per *alvum* purgent, cum per ipsum *ulcus* expurgare deberent. Et facit quod alias non æquè promptè solet, mentionem distinctam talium simplicium, quæ hoc præstent, in *Hospital-Büchlein*. Novimus profectò casus

hujus generis luculentissimos, *mundificationis*, cum copioso *effluxu*, & paulò post secuta Spontaneâ *consolidatione*, in ulceribus antiquis, ad 18. 19. annos gestatis, per sola talia *internè* exhibita, è *vegetabilibus*: quæ ita expurgarunt ulcus, & Corpus, & universum illum *affluxum* hætenus sverum, ut spontanea *secatio* successerit, & coalitus tranquillissimus. Et præstaret profectò, talia rectè excoluisse, quam mille vanis, aut inutilibus, *speculationibus* indulgisse.

Chirurgicam curam quod concernit, prolixum nimis fuerit; ex Autoribus eandem huc transcribere: Suffecerit paucis ea notasse, quæ ad hoc Consilium magis necessaria nobis videntur.

Occultum cancerum, quod attinet, si ille altius circa *superficiem* partis hæserit, neque valde diffusus, aut magni ambitus, existat: Præcipue vero non admodum *profundè* deorsum ad medullam mammæ sese extendat, nedum ut ibi veluti *basis* quadam expandatur: Habet ibi locum *Excelsio*, dummodo peritus Operator administrationē dextrè perpetrare audeat.

Ulcerate cancrose mammæ extirpatio, nisi illa enormissimè distensa, & per totum suum latifundium gravissimè indurata sit, commodius peragitur, si transfixis *acubus* firmis, aut instrumento maximæ *fuscinule* simili per ipsam adacto, filo canabino crassiore, aut funiculo *sericeo*, cutis, successivâ stricturâ ita contrahatur, ut inde discrimen mammæ a musculis *pectoralibus* tanto luculentius velut in sensum incurrat. Quo impetrato, succedit tanto felicius ipsa abscissio.

Facta *abscissione*, ad *hemorrhagiæ* cohibitionem alibi commendantur *styptica* medicamenta, alibi *cauterium* actuale. Præferimus hoc ultimum nos quoq; modo gravissimus *sensus*, à præsentī statu *virium* tolerari possit. *Corrigit* enim *ignis* velut in momento, corruptelam illam, quam *adstringentia* non nisi nude *cohibere* possunt, *corrigen*e vero nullo modo valent. In re difficiliore interim, præferimus *spiritus Sini* usum pro hoc eodem *slegnotico* effectu, utpote omnibus indicationibus melius quadrantem.

Quod vulgò movent, permittendam aliquamdiu esse *hemorrhagiā*, frustra neum arbitramur: Illud enī, quod ita fluit, nullius labis particeps existit; utpote quæ vivice in *coagulata* potius materia residet atq; hæret. Cæterum vero neq; ipsa hæc *hemorrhagia* ordinarie ita immensa esse potest, utpote magis a solis *manuariis* *basis* pendens.

Speramus firmiter, perpenſis omnibus, partim hætenus allatis, partim coſpirantibus, congruis circumſtantiis, fore, ut tandem aliquando *dogmatica* aliqua *methodo* obtineri possit, quā morbo huic tam formidabili, efficacius resisti possit: quod quidem à Divina Benignitate supplices precati, pro ejus nobis præſtita benignitate gratias habemus sempiternas.

© SUB GÖTTINGEN / GDZ | 2012/2013

OpCARD 201

130

110

100

90

80

70

60

50

40

30

20

10